

interaction in the workplace] / T. H. Kulikov // *Rehionalni perspektyvy*. – 2002. – № 3–4. – P. 143–137. **11.** Brass A. *Upravleniye personalom: ot faktov nastoyashchego k vozmozhnostyam budushchego* [Human Resources: the facts of the present to the possibilities of the future] / A. Brass, V. Glushakov, V. Krivtsova. – Minsk : Tekhnoprint, 2002. – 386 p. **12.** Sobolieva V. M. *Motyvatsiia trudovoi diialnosti v umovakh perekhodu do rynkovoï ekonomiky* [Motivation of work in the transition to a market economy] / V. M. Sobolyeva. – K. : Znannia Ukrainy, 2004. – 77 p. **13.** Knyazeva Ye. A. *Motivatsiya personala v usloviyakh postroyeniya informatsionnogo obshchestva: monografiya* [Motivation of staff in terms of building the Information Society : monograph] / Ye. A. Knyazeva, T. A. Pinchuk, V. O. Koval. – Odessa : VMV, 2008. – 208 p. **14.** Dmytrenko G. A. *Motyvatsiya i otsenka personala* [Motivation and assessment of staff] / G. A. Dmytrenko, Ye. A. Sharapatova, T. M. Maksimenko. – K. : MAUP, 2002. – 248 p. **15.** *Ofitsiiniy сайт Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy* [Electronic resource]. – Access mode : ukrstat.org/. **16.** *Ohliad farmatsevtichnoho rynku Ukrainy za 2013 rik* [Electronic resource]. – Access mode : http://pharma.net.ua/analytic/rating/54218-oglyad-farmatsevtichnoho-rynku-ukrayini-za-2013-rik. **17.** Nemchenko A. S. *Analiz motyvatsiinykh pryntsyupiv upravlinnia personalom farmatsevtichnoi orhanizatsii* / A. S. Nemchenko, H. M. Yurchenko, I. V. Zhyrova [Electronic resource]. – Access mode : http://nuph.edu.ua/wp-content/uploads/2012/09/YEK_1-15_2011_18-23.pdf. **18.** Antropov A. A. *Zarabotnaya plata v sisteme motivatsii truda personala organizatsii* [Wages in the personnel motivation system in the organization] / A. A. Antropov, L. M. Zelenskaya // *Ekonomika regiona*. – 2009. – № 4. – P. 75–85. **19.** Tolstikova O. V. *Otsinka ta motyvatsiia trudovoi povedinky pratsivnykiv promyslovykh pidpriemstv* [Estimation and motivation the labor behavior of industry enterprises workers] / O V. Tolstikova // *Upravlinnia rozvytkom*. – 2006. – № 7. – P. 66–69.

Інформація про автора

Лукашев Сергій Валерійович – канд. екон. наук, доцент, проректор з науково-педагогічної роботи Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця (пр. Леніна, 9-А, м. Харків, Україна, 61116, e-mail: irinabank@mail.ru).

Яндола Кристина Олександрівна – заступник керівника відділу заочної, дистанційної та післядипломної освіти, старший викладач кафедри менеджменту Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця (пр. Леніна, 9-А, м. Харків, Україна, 61116, e-mail: yndola-k@ukr.net).

Інформація об авторе

Лукашев Сергей Валерьевич – канд. экон. наук, доцент, проректор по научно-педагогической работе Харьковского национального экономического университета имени Семена Кузнеця (пр. Ленина, 9-А, г. Харьков, Украина, 61116, e-mail: irinabank@mail.ru).

Яндола Кристина Александровна – заместитель руководителя отдела заочного, дистанционного и последипломного образования, старший преподаватель кафедры менеджмента Харьковского национального экономического университета имени Семена Кузнеця (пр. Ленина, 9-А, г. Харьков, Украина, 61116, e-mail: irinabank@mail.ru).

Information about the author

S. Lukashev – PhD in Economics, Associate Professor, Vice Rector on scientific and pedagogical work of Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics (9-A Lenin Ave., Kharkiv, Ukraine, 61166, e-mail: lsv@hneu.edu.ua).

K. Yandola – Deputy Head of part-time, distance and postgraduate education, Senior Instructor of the Department of management of Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics (9-A Lenin Ave., Kharkiv, Ukraine, 61166, e-mail: yndola-k@ukr.net).

Стаття надійшла до ред.

12.05.2015 р.

JEL Classification: O13; Q40; R58

УДК 339.9:338.4

ЕНЕРГОНЕЗАЛЕЖНІСТЬ УКРАЇНИ: АНАЛІЗ ПОТЕНЦІАЛУ НАФТОГАЗОВИХ РЕГІОНІВ

Рєпіна І. М., Андрющенко В. В., Гнедько К. Б.

Анотація. У статті встановлено причинно-наслідкові зв'язки формування енергонезалежності країни. Проведено ретроспективний аналіз потенціалу нафтогазових регіонів України із зазначенням розвіданих запасів і прогнозних ресурсів, динаміки обсягу видобутку нафти і газу ключовими гравцями вітчизняного нафтогазового ринку, перешкод розвитку внутрішнього енергетичного ринку. Розглянуто питання забезпечення енергонезалежності України за раху-

© Рєпіна І. М., Андрющенко В. В., Гнедько К. Б., 2015

нок розвитку нафтогазових регіонів шляхом модернізації підприємств паливно-енергетичного комплексу та введення в дію потужностей «зеленої генерації». Окреслено пріоритетні напрями діяльності нафтогазової промисловості для посилення позиції України на глобальному ринку енергоресурсів.

Ключові слова: енергонезалежність, запаси, ресурси, потенціал, нафтогазові регіони, енергозбереження.

ЭНЕРГОНЕЗАВИСИМОСТЬ УКРАИНЫ: АНАЛИЗ ПОТЕНЦИАЛА НЕФТЕГАЗОВЫХ РЕГИОНОВ

Репина И. Н., Андрищенко В. В., Гнедько К. Б.

Аннотация. В статье установлены причинно-следственные связи формирования энергонезависимости страны. Проведен ретроспективный анализ потенциала нефтегазовых регионов Украины с указанием разведанных запасов и прогнозных ресурсов, динамики объема добычи нефти и газа ключевыми игроками отечественного нефтегазового рынка, препятствий развитию внутреннего энергетического рынка. Рассмотрен вопрос обеспечения энергонезависимости Украины за счет развития нефтегазовых регионов путем модернизации предприятий топливно-энергетического комплекса и введения в действие мощностей «зеленой генерации». Очерчены приоритетные направления деятельности нефтегазовой промышленности для усиления позиции Украины на глобальном рынке энергоресурсов.

Ключевые слова: энергонезависимость, запасы, ресурсы, потенциал, нефтегазовые регионы, энергосбережение.

ENERGY INDEPENDENCE OF UKRAINE: ANALYSIS OF THE POTENTIAL OF OIL-AND-GAS REGIONS

I. Riepina, V. Andriushhenko, K. Gned'ko

Abstract. The article establishes the cause-and-effect relations in forming the country's energy independence. A retrospective analysis of the potential of Ukrainian oil-and-gas regions with indication of the explored reserves and forecast resources, dynamics of volume of oil-and-gas recovery by the key players of domestic oil-and-gas market, barriers to the development of the internal energy market, has been carried out. The question of ensuring the energy independence of Ukraine by developing the oil-and-gas regions through the modernization of enterprises of fuel-energy complex and implementing the capacities of the «green generation» has been considered. The priority areas for the oil-and-gas industry future activities to strengthen the position of Ukraine on the global energy market has been outlined.

Keywords: energy independence, reserves, resources, potential, oil and gas regions, energy saving.

Нині для України ключовим пріоритетом національної економічної політики є досягнення енергонезалежності, що без сумніву має привести до підвищення рівня національної безпеки держави. Ситуація україно-російського протистояння показала, наскільки система енергозабезпечення є недосконалою, політично заангажованою і малоєфективною. Система радянського зразку, яка діяла донедавна, передбачала встановлення занижених цін на енергоресурси та збиткових тарифів, які компенсувалися за рахунок держбюджету. Це позбавляло споживачів будь-яких стимулів для збільшення ефективності споживання енергоресурсів, а виробників – фінансування проєктів розвідки вітчизняних енергоресурсів. В свою чергу, енергодефіцит покривався за рахунок імпорту російських енергоресурсів. І в результаті країна поступово втрачала енергонезалежність, що призвело до жахливих соціально-економічних наслідків. Виходячи з цього, необхідно активізувати дослідження з пошуку дієвих інструментів посилення енергонезалежності України, розвитку енергетичного потенціалу країни.

Питання енергетичної незалежності та економічної безпеки розглянуто в працях зарубіжних та українських учених, зокрема: Л. Абалкіна, І Бенько, О. Власюка, А. Михайленко, В. Сенчанова, В. Гейця, В. Гобуліна, Я. Жаліла, А. Качинського, В. Лойка, О. Ляшенко, А. Сухорукова, А. Шидловського, В. Шлемко, В. Швідта та інших. Проте потребує подальшого дослідження проблематика нафтогазових регіонів України.

Отже, мета статті полягає в здійсненні аналізу потенціалу нафтогазових регіонів як ключового фактора формування енергонезалежності України.

Промисловість є одним із ключових елементів економічної системи України, який визначає місце національної економіки в міжнародному поділі праці, динаміку її конкурентоспроможності. На сьогодні в країні налічується близько 130 тис. промислових підприємств. На фоні прояву кризових явищ наявність стійкої тенденції до збільшення кількості промислових підприємств свідчить про потенційне поліпшення загальної економічної ситуації в країні, підвищення рівня її протиентропійності та зацікавленості інвесторів у вливанні капіталу в реальні активи [1, с. 99]. Проте недосконала структура національної економіки, морально і фізично

застарілий виробничий потенціал і перевантаження в Україні енергоємних виробництв призвели до високого рівня енерговитрат і низької ефективності виробництва [2, с. 135]. З переходом на світові ціни Україна сплачує значні суми за імпорт газу Росії, що спричиняє додаткове навантаження на економіку країни. Відтак, Росія отримує суттєвий інструмент впливу – «енергетичну зброю». Вистояти проти якої можливо переважно за рахунок використання власних енергоресурсів (вугілля, нафти, газу, електроенергії та альтернативних видів енергії).

В найкоротші терміни проведення масової модернізації всіх вітчизняних підприємств і зниження до мінімуму енергозалежності економіки країни є майже неможливим, оскільки для цього необхідні значні інвестиційні ресурси, яких сьогодні немає ні в бюджеті, ні у власників підприємств. Проте, експерти твердять, що у разі створення сприятливого інвестиційного клімату в країні, у період до 2030 р. Україна за рахунок енергозбереження та збільшення видобутку традиційних і нетрадиційних енергоресурсів здатна досягти рівня повного самозабезпечення власними газом та нафтою.

Отже, на нашу думку, держава повинна зосередити всі свої сили у двох пріоритетних напрямках:

- розвитку нафтогазових регіонів, а саме – модернізації підприємств паливно-енергетичного комплексу, що надасть можливість досить швидко збільшити обсяги видобутку нафти та газу;
- введення в дію потужностей «зеленої генерації» (виробництво електроенергії з відновлюваних і нетрадиційних джерел).

Це матиме мультиплікаційний ефект, стане поштовхом для розбудови інших галузей економіки та сприятиме зменшенню залежності нашої держави від зовнішніх джерел постачання енергоносіїв.

Науковці зазначають, що нафтогазова промисловість є енергетичною основою для сталого економічного та соціального розвитку держави. Для виявлення потенціалу вітчизняних нафтогазовидобувних регіонів у дослідженні проведено ретроспективний аналіз стану справ у сфері видобутку нафти і газу в Україні (рис. 1).

На території України існують три нафтогазові регіони: Східний (Дніпровсько-Донецький), Західний (Карпатський) та Південний (Причорноморсько-Кримський) [3, с. 10]. Слід підкреслити, що за прогнозами до 2014 р., при щорічному видобутку нафти з газовим конденсатом вичерпати власні запаси Україна змогла б приблизно через 60 років. До цього часу нерозвідані ресурси нафти і газу в надрах України перевищували видобути в 1,8 рази і розвідані – в 2,5 рази. Потенціал нафтогазової промисловості української частини шельфу Чорного і Азовського морів оцінювався в 4979 млрд т і складав третю частину нерозвіданих ресурсів газу і п'яту частину нерозвіданих ресурсів нафти України. З них: нафта з конденсатом – 1148 млн т і газ – 3831 млрд м³ [4, с. 17].

Як відомо, в Україні лише чотири родовища зі ста мали початкові видобувні запаси понад 100 млрд м³ (Шебелинське, Яблунівське, Єфремівське, Західно-Хрестищенське). Проте сьогодні вони характеризуються високим ступенем виробленості початкових запасів – понад 70 %, тому без освоєння покладів нових родовищ збільшення видобутку буде неможливим. Крім того, їхній видобуток (рис. 2), починаючи з 1993 р., суттєво скоротився, що призвело до відповідного дефіциту газу.

В табл. 1 наведено дані щодо початкових традиційних запасів і прогнозних ресурсів газу України за вітчизняною методикою розрахунку [5], де:

категорія А – підготовлені запаси, тобто запаси, які можна видобути при роботі свердловин до мінімально рентабельного дебіта;

категорія В – розвідані запаси, тобто запаси, які можна видобути з оконтуреної нафтоносної площі;

категорія С – пропонувані запаси, тобто запаси, які можна видобути з родовищ за межами встановленого контура нафтоносності або з площі, недостатньо розвіданої бурінням:

категорія С₁ – розвідані запаси покладу (його частини), промислова нафтогазоносність якого встановлена за результатами дослідно-промислової розробки та випробування свердловин із промисловими припливами нафти або газу, геологічних і геофізичних досліджень у невипробуваних свердловинах;

категорія С₂ – попередньо розвідані запаси покладу (його частини), нафтогазоносність якого визначена за результатами випробування та дослідження свердловин (у тому числі з використанням випробувача пластів) та геологічних і геофізичних досліджень. До таких запасів належать також запаси нерозвіданих частин покладів, що прилягають до ділянок з розвіданими запасами з боку підняття пласта;

категорія С₃ – перспективні ресурси нафти і газу, щодо яких не встановлено прямих доказів типу, виду та властивостей вуглеводнів;

категорія Д – прогнозні ресурси нафти і газу літолого-стратиграфічних комплексів, які оцінюються у межах значних структур, нафтогазоносність яких ще не доведено.

Як видно з табл. 1, Східний регіон має прогнозні ресурси газу 1516 млрд м³, або 43 % загальних. Понад 50 % їх розміщуються на глибині 4000–6000 м. Прогнозні ресурси газу Південного регіону, а саме – шельфу Чорного та Азовського морів, оцінюються в обсязі 1602 млрд м³, або 46 % загальних. З них близько 60 % залягають на глибині понад 100 м. Через низький коефіцієнт успішності пошукових робіт у Південному нафтогазовому регіоні (0,45) освоєння початкових ресурсів не перевищує 4 % [6]. Західний регіон найменший за прогнозними ресурсами газу – 373 млрд м³, або 11 % загальних.

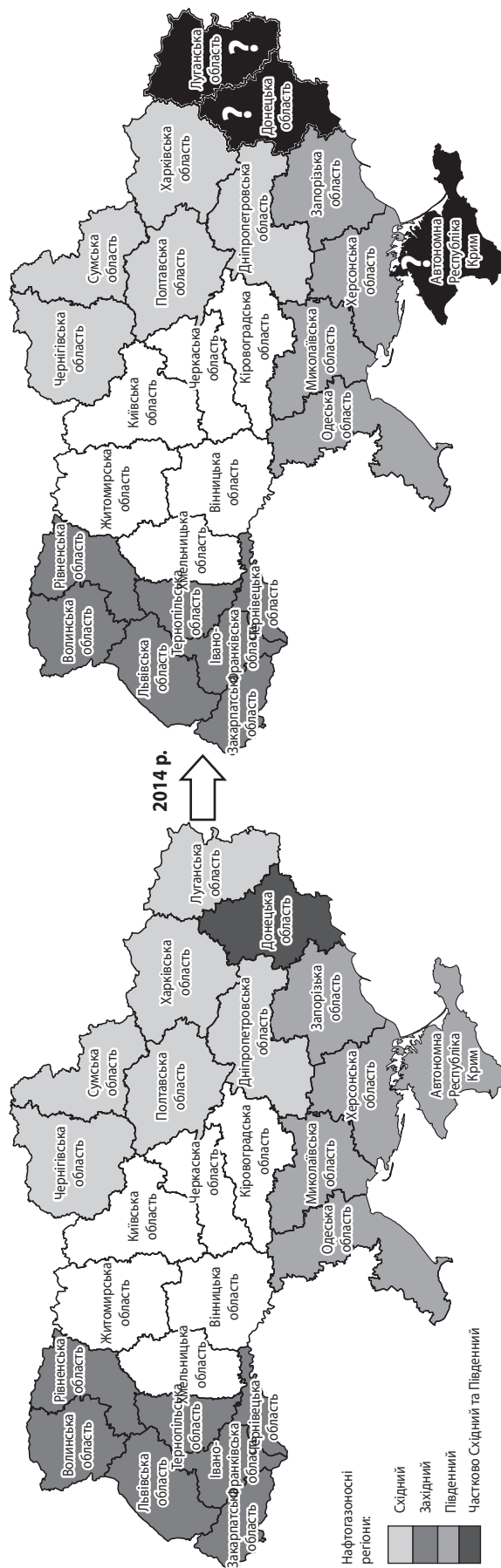

Рис. 1. Ситуація у нафтогазових регіонах України

Обсяг видобутку, млрд м³

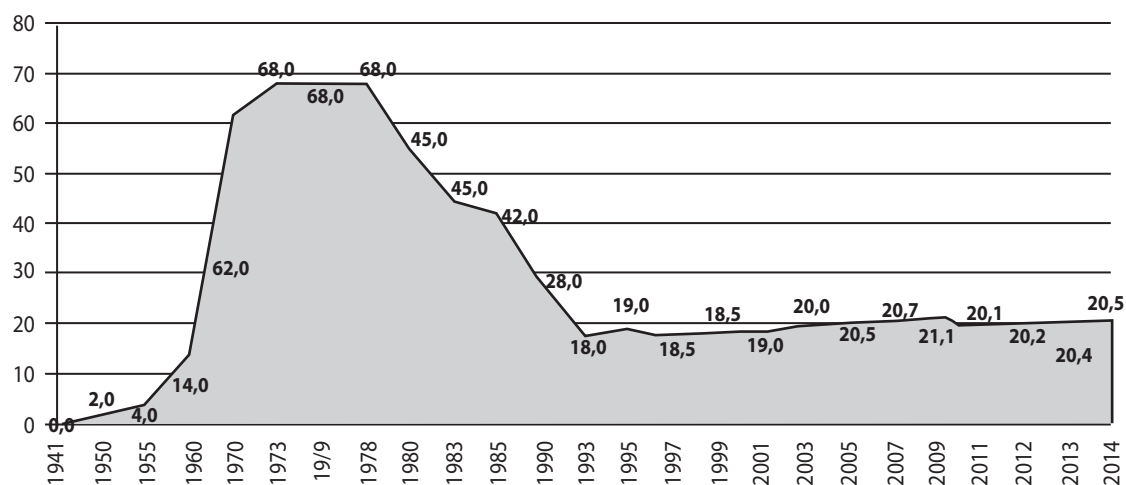

Рис. 2. Видобуток газу в Україні протягом 1941–2014 рр., млрд м³

Таблиця 1

Початкові традиційні запаси та прогнозні ресурси газу України, млрд м³

Region	Розвідані запаси АВС ₁	Попередньо-розвідані запаси та перспективні ресурси С ₂ + С ₃	Прогнозні ресурси, Д	Усього	Залишок
Схід	2431	707	1516	4654	2791
Захід	368	136	373	877	554
Південь	101	1602	1602	2053	2021
Усього	2900	3491	3491	7584	5366

Отже, ресурсна база, за умови її ефективного використання, дозволяє не лише забезпечувати впродовж тривалого часу стабільні обсяги видобутку, але й наростити їх у перспективі. Необхідною передумовою цього є проведення достатніх обсягів геофізичних досліджень і пошуково-розвідувального буріння. Це могло б забезпечити відтворення запасів вуглеводнів, яке б перевищувало обсяги їх видобутку у 2–3 рази. Проте з окупацією Криму наша країна втратила контроль над державною компанією «Чорноморнафтогаз» і над чорноморським шельфом, де працювали дві нові плавучі установки, що суттєво погіршило стан енергонезалежності країни (втрати сягають 2 млрд м³ газу щорічно, або 10 % видобутку). Під знаком питання нині й експлуатація виробничих об'єктів Східного нафтогазового регіону, які знаходяться на території Донбасу. Крім того, великі глибини і складні гірничо-геологічні умови, спричинені насамперед високим пластовим тиском (понад 1000 атм), значно утруднюють буріння глибоких свердловин і видобуток нафти та газу [3, с. 24].

Як свідчить статистика, на державні підприємства припадають основні обсяги видобутку нафти та газового конденсату, що становлять у загальній структурі 88,7 %, в той час як на приватні компанії припадає всього 13,7 % обсягів видобутку. Ключовими гравцями на вітчизняному нафтогазовому ринку є два підприємства – ПАТ «Укргазвидобування» та ПАТ «Укрнафта». На рис. 3 та рис. 4 наведено їхні обсяги видобутку нафти, газового конденсату та природного газу за останні п'ять років.

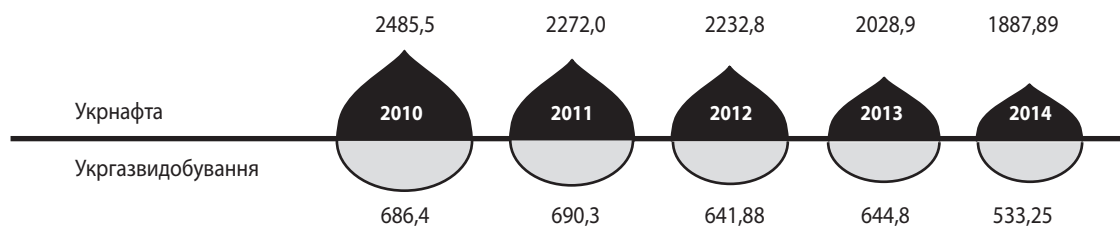

Рис. 3. Видобуток нафти та газового конденсату найбільшими нафтогазовидобувними компаніями України, тис. т

*Зведені дані на основі джерел [4], [7], [8], [9]

Як бачимо, 2014 р. став справжнім випробуванням для української нафтогазової галузі. Відбулося кілька значущих подій, які докорінно змінили ринок. Втрата ДП «Черноморнафтогаз» суттєво позначилася на обсягах видобутку нафти та газового конденсату підприємствами «Укрнафта» та «Укргазвидобування». За рік вони скоротилися на 7 % та 17 % відповідно. Проте керівництво підприємств вчасно відреагувало на загрозову ситуацію і перерозподілило виробничі сили на видобуток природного газу. В результаті за 2014 р. підприємства «Укрнафта» та «Укргазвидобування» збільшили видобуток природного газу на 3 % та 1,5 % відповідно. Як зазначають експерти, власний видобуток природного газу за рахунок діючих родовищ і прискорення введення в експлуатацію нових має стабілізуватися на рівні 16–17 млрд м³ на рік.

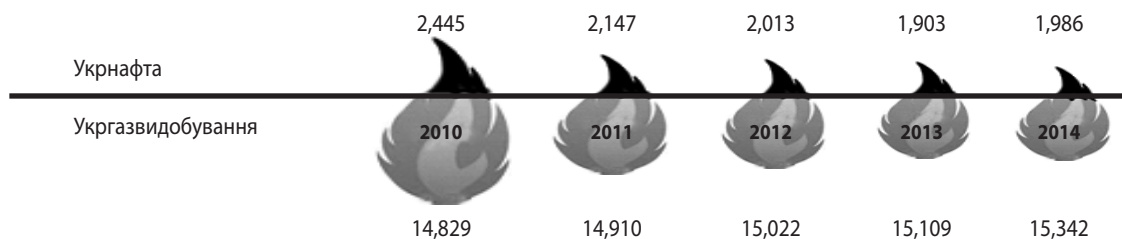

Рис. 4. Видобуток природного газу найбільшими нафтогазовидобувними компаніями України, млрд м³

* Зведені дані на основі джерел [4], [7], [8], [9]

Щодо внутрішніх чинників забезпечення України газом, то тут основним слід вважати енерго- і ресурсозбереження [10, с. 170–175]. Падіння промислового виробництва зменшило реальні потреби в газі. Протягом 2014 р. було спожито всього 53 млрд м³ газу, з яких майже 20,5 млрд м³ – газ власного видобутку. У «Газпрому», за підсумками року, було придбано всього 14 870 млн м³ газу, а по реверсу з Європи надійшло всього 4970 млн м³ блакитного палива [11]. Ми маємо надію, що подальший розвиток господарства в умовах реально діючої ринкової економіки включить такі механізми, як ресурсозбереження і науково-технічний прогрес. Повна структурна перебудова народного господарства та орієнтація країни переважно на власні енергетичні ресурси в перспективі може привести і до більшого скорочення споживання газу [12, с. 92].

Враховуючи стратегічне значення нафтогазової галузі для розвитку економіки України, подолання проблеми ресурсозалежності є невідкладним. Зважаючи на наявний потенціал нафтогазових регіонів України, на нашу думку, необхідно:

- продовжувати і прискорювати роботи з розширення власної ресурсної бази за рахунок освоєння нових родовищ. Щодо капіталовкладень, то це в чотири рази менше, ніж витрати на купівлю і транспортування газу з віддалених від України регіонів;
- ширше впроваджувати прогресивні методи інтенсифікації видобутку газу і конденсату на родовищах, що вже експлуатуються;
- здійснювати глибоку переробку газу і газоконденсату з метою одержання пропан-бутану, етану з подальшою його переробкою в поліетилен, виробництво високооктанових бензинів та інших цінних продуктів. Це приведе до зростання виходу продукції в грошовому обчисленні більш як у два рази;
- використати вдале географічне положення України для здійснення транзитних поставок газу з Росії, Середньої Азії та Близького Сходу, щоб отримувати як платню за транзит 20–25 млрд м³ газу на рік [13, с. 27].

Близько 3–5 млрд м³ газу на рік Україні дає використання таких нетрадиційних джерел, як метан вугільних родовищ, біогаз, газогідратні родовища тощо [3, с. 12]. Для досягнення позитивного результату в цій сфері потрібно вирішити важливі завдання, одним із яких є закріплення на законодавчому рівні стимулювання інноваційних процесів і пошук джерел їх фінансування.

Підсумовуючи вищесказане, слід зазначити, що пріоритетними напрямками діяльності нафтогазової промисловості повинні бути наступні заходи:

- збільшення власного видобутку нафти і газу та зниження собівартості робіт за рахунок зростання обсягу проходки свердловини в області буріння;
- економічно обґрунтована диверсифікація джерел постачання природного газу та нафти;
- проведення ефективної політики енергозбереження;
- сприяння доцільності впровадження нетрадиційних і відновлюваних джерел енергії;
- інтеграція нафто- і газотранспортних систем України в загальноєвропейську мережу;
- переорієнтація України на експортера нафтогазових ресурсів у європейські країни.

Українська нафтогазова система, що пов'язує регіони з найбільшими в світі запасами природного газу та нафти з країнами Європи, які мають значні обсяги нафто- та газоспоживання, дає змогу нашій державі бути одним із ключових гравців у енергоресурсному бізнесі.

Література: 1. Репіна І. М. Ранжування промислових підприємств України / І. М. Репіна // Вісник Хмельницького національного університету. Серія «Економічні науки». – 2012. – Т. 3 (190), № 4. – С. 99–103. 2. Гондарева І. В. Оцінка потенціалу техніко-технологічної бази промислового підприємства / І. В. Гондарева // Вісник СумДУ. Серія «Економіка». – 2011. – № 4. – С. 133–139. 3. Масляк П. О. Перспективи видобутку нафти і газу в Україні. Концепція розвитку газової промисловості України / О. П. Масляк [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://geoknigi.com/book_view.php?id=528. 4. Кобаль Г. Видобуток нафти і газу в 2014 році. Огляд / Г. Кобаль [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.epravda.com.ua/rus/columns/2015/02/3/525569/>. 5. Про затвердження методики визначення початкової ціни продажу на аукціоні спеціального дозволу на право користування надрами : Постанова Кабінету Міністрів України № 1374 від 15.10.2004 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1374-2004-%D0%BF>. 6. Розвиток газового сектору України в контексті євроінтеграції [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.razumkov.org.ua/upload/1392734130_file.pdf. 7. Україна у 2010 р. скоротила видобуток нафти на 10,3 % – до 3,5 млн т / Кабінет Міністрів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rbc.ua/ukr/news/ukraina-v-2010-g-sokratila-dobychu-nefti-na-10-3---do-3-5-mln-t--11012011165700>. 8. Україна зменшила видобуток нафти у 2011 р. на 6,3 % – до 2 млн 408,5 тис. т [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ng.pl.ua/2012/01/10/ukrajina-zmenshyla-vydobutok-nafty-u-2011-rotsi-na-63-do-2-mln-4085-tys-tonn/>. 9. «Укрнафта» скоротила видобуток нафти на 8,8 %, газу – на 5,8 % [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.epravda.com.ua/news/2013/02/13/361389/>. 10. Управління ресурсами підприємства : монографія / За заг. ред. к. е. н., проф. Г. О. Швиданенко. – К. : КНЕУ, 2014. – 418 с. 11. Прогнозний баланс газу [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://104.ua/ua/news/id/urjad-opriljudniv-prognoznij-balans-gazu-na-cej-ri-9229>. 12. Гондарева І. В. Погодженість відтворювальних циклів ефективності діяльності підприємства / І. В. Гондарева // Економіка розвитку. – 2014. – № 2 (70). – С. 90–93. 13. Гонда В. Энергетическая безопасность и её обеспечение в Европейском Союзе / В. Гонда // Актуальні проблеми економіки. – 2015. – № 3 (165). – С. 25–33.

References: 1. Riepina I. M. Ranzhuvannia promyslovykh pidpriemstv Ukrainy / I. M. Riepina // Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. Serii «Ekonomichni nauky». – 2012. – Vol. 3 (190), No. 4. – P. 99–103. 2. Hontareva I. V. Otsinka potentsialu tekhniko-tekhnolohichnoi bazy promysloвого pidpriemstva / I. V. Hontareva // Visnyk SumDU. Serii «Ekonomika». – 2011. – No. 4. – P. 133–139. 3. Masliak P. O. Perspektyvy vydobutku nafty i hazu v Ukraini. Kontseptsiiia rozvytku hazovoi promyslovosti Ukrainy / O. P. Masliak [Electronic resource]. – Access mode : http://geoknigi.com/book_view.php?id=528. 4. Kobal H. Vydobutok nafty i hazu v 2014 rotsi. Ohliad / H. Kobal [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.epravda.com.ua/rus/columns/2015/02/3/525569/>. 5. Pro zatverdzhennia metodyky vyznachennia pochatkovoї tsyny prodazhu na auktsioni spetsialnoho dozvolu na pravo korystuvannia nadramy : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy № 1374 vid 15.10.2004 r. [Electronic resource]. – Access mode : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1374-2004-%D0%BF>. 6. Rozvytok hazovoho sektoru Ukrainy v konteksti yevrointehratsii [Electronic resource]. – Access mode : http://www.razumkov.org.ua/upload/1392734130_file.pdf. 7. Ukraina u 2010 r. skorotyła vydobutok nafty na 10,3 % – do 3,5 mln t / Kabinet Ministriv [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.rbc.ua/ukr/news/ukraina-v-2010-g-sokratila-dobychu-nefti-na-10-3---do-3-5-mln-t--11012011165700>. 8. Ukraina zmenshyła vydobutok nafty u 2011 r. na 6,3 % – do 2 mln 408,5 tys. t [Electronic resource]. – Access mode : <http://ng.pl.ua/2012/01/10/ukrajina-zmenshyla-vydobutok-nafty-u-2011-rotsi-na-63-do-2-mln-4085-tys-tonn/>. 9. «Ukrnafta» skorotyła vydobutok nafty na 8,8 %, hazu – na 5,8 % [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.epravda.com.ua/news/2013/02/13/361389/>. 10. *Upravlinnia resursamy pidpriemstva : monohrafiya* [Enterprise resource planning : monograph] / Za zah. red. k. e. n., prof. H. O. Shvydanenko. – K. : KNEU, 2014. – 418 p. 11. Prohnoznyi balans hazu [Electronic resource]. – Access mode : <http://104.ua/ua/news/id/urjad-opriljudniv-prognoznij-balans-gazu-na-cej-ri-9229>. 12. Hontareva I. V. *Pohodzhenist vidtvoriuvalnykh tsykliv efektyvnosti diialnosti pidpriemstva* [Coordination reproductive cycle efficiency of the enterprise] / I. V. Hontareva // Ekonomika rozvytku. – 2014. – No. 2 (70). – P. 90–93. 13. Gonda V. Energeticheskaya bezopasnost i eyo obespecheniye v Yevropeyskom Soyuze / V. Gonda // Aktualni problemy ekonomiky. – 2015. – No. 3 (165). – P. 25–33.

Інформація про авторів

Репіна Інна Миколаївна – докт. екон. наук, доцент, професор кафедри економіки підприємств Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана (пр. Перемоги, 54/1, м. Київ, Україна, 02000, e-mail: rephouse@mail.ru).

Андрющенко Вікторія Василівна – бакалавр напрямку «Економіка підприємства» Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана (пр. Перемоги, 54/1, м. Київ, Україна, 02000).

Гнедько Катерина Богданівна – бакалавр напрямку «Економіка підприємства» Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана (пр. Перемоги, 54/1, м. Київ, Україна, 02000).

Информация об авторах

Репина Инна Николаевна – докт. экон. наук, доцент, профессор кафедры экономики предприятий Киевского национального экономического университета имени Вадима Гетьмана (пр. Победы, 54/1, г. Киев, Украина, 02000, e-mail: rephouse@mail.ru).

Андрющенко Виктория Васильевна – бакалавр направления «Экономика предприятия» Киевского национального экономического университета имени Вадима Гетьмана (пр. Победы, 54/1, г. Киев, Украина, 02000).

Гнедько Екатерина Богдановна – бакалавр направления «Экономика предприятия» Киевского национального экономического университета имени Вадима Гетьмана (пр. Победы, 54/1, г. Киев, Украина, 02000).

Information about the authors

I. Riepina – Doctor of Sciences in Economics, Associate Professor, Professor of the Department of Economics Enterprise of Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman (54/1 Peremohy Ave., Kyiv, Ukraine, 02000, e-mail: rephouse@mail.ru).

V. Andryushchenko – Bachelor of Business Economics Directions of Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman (54/1 Peremohy Ave., Kyiv, Ukraine, 02000).

C. Gnedko – Bachelor of Business Economics Directions of Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman (54/1 Peremohy Ave., Kyiv, Ukraine, 02000).

Стаття надійшла до ред.
14.05.2015 р.

JEL Classification: G21, G20

УДК 005.915:336.7

ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ БАНКУ

Чмутова І. М.

Анотація. У статті розвинуто принципи формування технологій фінансового менеджменту банку за рахунок доповнення наявних принципів фінансового менеджменту та управління принципами еволюційної теорії (спадковості, мінливості, відбору, диференціації), принципами технологізації (пропорційності, ритмічності, паралельності, безперервності, відповідності «мета – процес – структура», гнучкості, збагачення, оцінки якості, технологічності, типізації), принципами теорії життєвого циклу (багатьох рівнів, стабілізації, інерції, еластичності, безперервності). Це створить основу для формування цілісної системи технологій фінансового менеджменту банку, які відповідатимуть етапу його розвитку та складатимуться зі скоординованих і впорядкованих управлінських процедур.

Ключові слова: принципи, фінансовий менеджмент, банк, управлінські технології

ПРИНЦИПЫ ФОРМИРОВАНИЯ ТЕХНОЛОГИЙ ФИНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТА БАНКА

Чмутова И. Н.

Аннотация. В статье получили дальнейшее развитие принципы формирования технологий финансового менеджмента банка за счет дополнения существующих принципов финансового менеджмента и управления принципами эволюционной теории (наследственности, изменчивости, отбора, дифференциации), принципами технологизации (пропорциональности, ритмичности, параллельности, непрерывности, соответствия «цель – процесс – структура», гибкости, обогащения, оценки качества, технологичности, типизации), принципами теории жизненного цикла (множества уровней, стабилизации, инерции, эластичности, непрерывности). Это создаст основу для формирования целостной системы технологий финансового менеджмента банка, соответствующих этапу его развития и включающих скоординированные и упорядоченные управленческие процедуры.

Ключевые слова: принципы, финансовый менеджмент, банк, управленческие технологии.

PRINCIPLES OF GENERATING TECHNOLOGIES FOR FINANCIAL MANAGEMENT OF BANK

I. Chmutova

Abstract. In the article, elaboration of principles of generating technologies for financial management of bank is taken further by supplementing existing principles of financial management and managing the principles of evolutionary theory (heredity, variation, selection, differentiation), principles of technologization (proportionality, rhythm, consistency, continuity, the parallel of «objective – process – structure», flexibility, concentration, quality evaluation, producibility, typing), principles of the theory of life cycle (level set, stabilization, inertia, elasticity, continuity). This will provide basis for generating a coherent system